

Надія Віталіївна Суровцева **(18.03.1896 – 13.04.1985)**

В історії кожного народу є постаті, які належать його "золотому" фонду, національній скарбниці. Вони є символом, гордістю, зразком для виховання підростаючого покоління, і тому пам'ять про них бережно зберігається і передається нащадкам. До таких особистостей належить і постать виразної представниці літературно-мистецької інтелігенції України, історика й громадського діяча, нашої землячки Надії Віталіївни Суровцевої. Водночас українка і європейка, дитина батька-українця, адвоката за фахом, і матері-росіянки виховувалась в дусі українства. Бувша слухачка Вищих жіночих (Бестужівських) курсів в Петербурзі, доктор філософії Віденського університету (перша жінка України, яка отримала цей науковий ступінь), в'язень гулагівських таборів (1927-1954 рр.) все своє життя присвятила ідеї української державності.

До Вашої уваги список творів Надії Віталіївни Суровцевої та видання про її життя та діяльність:

1. Суровцева, Н. Спогади / Надія Віталіївна Суровцева. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 1996. – 431 с.
2. Суровцова, Н. В. Листи / Н. В. Суровцова. – К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 2001. – Кн. 1 / упоряд., пер. Л. Лук'янова. – [Б. м.] : [б.в.], 2001. – 704 с.: іл.
3. Суровцева, Н. Несмертельна Оленка : про Олену Степанів / Надія Суровцева // Наше життя : видання Союзу Українок Америки. – 1989. – № 4. – С. 6-10.
4. Герасимова, Г. Суровцова Надія Віталіївна / Г. Герасимова // Українські історики ХХ ст. : біобібліогр. довід. / Ін-т історії України НАН України ; редкол.: В. А. Смолій (гол. ред.) [та ін.]. – К. : Львів, 2003. – Вип. 2. Ч. 1. – С. 314-316.
5. Гнатенко, С. Надія Віталіївна Суровцова (1896-1985) / С. Гнатенко // Наше життя : видання Союзу українок Америки. – 1989. – № 4. – С. 6.
6. Дашкевич, Я. Надія Суровцова : Нотатки з нотаток / Я. Дашкевич // Суровцова Н. Спогади / упоряд. Л. Лук'янова. – К., 1996. – С. 366-374.

7. Дойков, Ю. Надія Суровцова : на засланні в Архангельську (1933-1937) / Юрій Дойков. – Архангельськ, 2005. – 92 с.
8. Дойков, Ю. Отважная украинка / Юрий Дойков // Архангельск. – 1998. – 6 марта.
9. Дойков, Ю. Суровцова-Олицкая Н. В. Колымские силуэты / Юрий Дойков. – Архангельск, 2007. – 63 с.
10. Зиль, А. З Архангельська – про мужню українку : [про Надію Суровцеву] / А. Зиль // Урядовий кур'єр. – 2006. – 20 травня.
11. Коцюбинська, М. Надія : [про Надію Суровцову] / Михайлина Коцюбинська // Літературна Україна. – 1992. – 9 липня.
12. Коцюбинська, М. Кілька штрихів до силуету Надії Суровцової / Михайлина Коцюбинська // Київ. – 1990. – № 10. – С. 70-71.
13. Крамаренко А. А. (Спогади. Умань 1908 – 1927 р.) // Уманський краєзнавчий музей. – НДФ. – 65 (2). – С. 299-604.
14. Мукомела, О. Суровцова Надія Віталіївна / О. Мукомела // Українська журналістика в іменах / Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України ; за ред. М. М. Романюка. – Львів, 1994. – Вип. I. – С. 178-179.
15. Олександрова, Т. Жінка-легенда / Т. Олександрова // Умань. – 2005. – № 12. – С. 3.
14. Павленко, М. Найнадійніша : (Надія Суровцова) : есеїстка / Марина Павленко // Березіль. – 2009. – № 11-12. – С. 112-157.
16. Падун-Лук'янова, Л. Слово про Надію Суровцову / Л. Падун-Лук'янова // Березіль. – 1992. – № 3-4. – С. 144-147.
17. Піскун, В. Що в імені твоїм? – Надія?! : Надія Суровцова / В. Піскун // Українки в історії / за заг. ред. В. Борисенко. – К., 2004. – С. 157-162.
18. Рубльов, О. С. До історії вітчизняного советофільства початку 1920-х років : співробітництво Н. Суровцової у часописі «Нова Громада» (1923-

1924) / О. С. Рубльов, П. Е. Синицький // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. – 2007. – Вип. 13.

19. Рябчук, М. Спогади з потойбіччя : [рец. на кн.: Суровцова Н. Спогади / упоряд. Л. Лук'янова. –К. : Вид-во ім. Олени Теліги, 1996. –432 с.: іл.] / М. Рябчук // День. –1997. – 4 червня.

20. Синицький, П. Е. «Спогади» Надії Суровцової (1896-1985) як джерело з історії Центрально-Східної Європи 1920-х років / П. Е. Синицький // Проблеми історії України ХІХ –початку ХХ ст. : зб. наук. ст. / Ін-т історії України НАН України ; редкол.: О. П. Реєнт (гол.) [та ін.]. – К., 2006. – Вип. ХІ. – С. 307-322.

21. Синицький, П. Е. «Справа Суровцової –Петренка» 1927-1928рр. : опрацювання моделей масових репресій проти вітчизняної інтелігенції кінця 1920-х –початку 1930-х рр. / П. Е. Синицький // Історія України : маловідомі імена, події, факти : зб. ст. / Ін-т історії України НАН України ; редкол.: П. Т. Тронько (гол. ред.) [та ін.]. – К., 2006. – Вип. 33. – С. 166-185.

22. Синицький, П. Е. Громадсько-політична діяльність Н. В. Суровцової (1896-1985) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 “Історія України” / Синицький Петро Едвартович ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К., 2010. - 230 арк. - Бібліогр.: арк. 184-230.

23. Синицький, П. Е. Надія Віталіївна Суровцова (1896-1985) : життєпис творчої особистості у контексті новітньої вітчизняної історіографії / П. Е. Синицький // Історія України : маловідомі імена, події, факти : зб. ст. / Ін-т історії України НАН України ; головна редкол. наук.-док. серії книг «Реабілітовані історією» ; ред. кол.: П. Т. Тронько (гол. ред.) [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 30. – С. 278-295.

24. Спогади врача Крамаренко Юрія Львовича (1918 р.) // Уманський краєзнавчий музей. – Д–8947–566. – 234 с.

25. Старожицька, З. Епістолярна спадщина Надії Суровцової : рецензія на книгу Надії Суровцової «Листи» / З. Старожицька // Слово і час. – 2003. - № 8. – С. 88-90.

26. Терешко, І. Національне виховання в елітарних родинах Уманщини (поч. ХХ ст.) : [виховання в сім'ях Мейєндорф, Крамаренко, Суровцових] / Інна Терешко // Українознавство. – 2009. – № 4. – С. 146-153.
27. Хорунжий, Ю. Зв'язкова поколінь : [Н. Суровцова] / Юрій Хорунжий // Дзеркало тижня. – 2003. – 13-19 вересня.
28. Шевченко, О. П. Надія Віталіївна Суровцова – страдницький шлях великої українки / О. П. Шевченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Історія». – К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. – Вип. 74-76. – С. 43-47.
29. Якименко Л. Бандурист у вишиваній сорочці : спогад-нарис Надії Суровцової про Гната Хоткевича // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2011. – № 10. – С. 110-116.
30. Якименко, Л. М. Боротьба з дисиденством в УРСР та Надія Суровцова / Л. М. Якименко // «Холодна війна» 1946 – 1991 рр.: причини, перебіг, наслідки : статті та матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (28 лютого 2011 р.) / під ред. М. С. Бурьяна. – Луганськ : ТОВ «Віртуальна реальність», 2011. – С. 179-192.
31. Якименко, Л. М. Надія Суровцова: доля, художньо-документальна творчість, критична рецепція : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 “Українська література” / Якименко Людмила Миколаївна ; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. - Кіровоград, 2012. – 20 с.

Підготувала зав. інформаційно-бібліографічним
відділом Наукової бібліотеки Т. С. Ткаченко